

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Φιλοσοφία της παιδείας

Ενότητα 5^η: Ηθική διαπαιδαγώγηση

Ρένια Γασπαράτου

Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης & της Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Σκοποί ενότητας

- να προβληματιστούμε σχετικά με το νόημα της φράσης «ηθικό υποκείμενο»
- να συζητήσουμε τα υπέρ & τα κατά μιας τέτοιας στοχοθεσίας για την εκπαίδευση
- να συζητήσουμε την οπτική του Αριστοτέλης & των κοινοτιστών
- να συζητήσουμε την οπτική της Νόντιγκς (N. Noddings)

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Περιεχόμενα ενότητας

- Στην παρούσα ενότητα συζητάμε αν η εκπαίδευση θα πρέπει να έχει ως στόχο την ηθική διαπαιδαγώγηση

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

- Η θεωρία αρετών (Αριστοτέλης, κοινοτιστές)
- Η θεωρία της φροντίδας (N. Noddings)

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

όμως,

- ποιός είναι ο ηθικός άνθρωπος;
- τι είναι ηθικό;
- ποιό είναι το κριτήριο της ηθικής;

- πώς θα μιλήσουμε για ηθική διαπαιδαγώγηση αν δεν συμφωνούμε στα παραπάνω;
 - με ποιό τρόπο μπορούμε να διδάξουμε την ηθική;
 - δικαιούμαστε να διδάξουμε ηθική;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Αριστοτελική θεωρία αρετών

- κάθε άνθρωπος είναι προικισμένος με αρετές
- έργο της εκπαίδευσης να τις αναπτύξει
- η συνήθεια: “ο πατέρας και ο νόμος”

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Αριστοτελική θεωρία αρετών

- πρακτικές και διανοητικές αρετές

- για όλους
- συνήθεια
- μεσότητα

- για πολίτες
- [συνήθεια]
- σωφροσύνη

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Αριστοτελική θεωρία αρετών

- ποιά είναι τα προβλήματα αυτής της προσέγγισης;
 - τι είναι αρετή και τι όχι;
 - ποιές αρετές θα πρέπει να καλλιεργήσω;
 - πώς θα συνηθίσω την ηθική αν δεν ξέρω ήδη τι είναι ηθικό;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Αριστοτελική θεωρία αρετών

- για να είμαστε πραγματικά ηθικοί θα πρέπει:
 - να *γνωρίζουμε* τι θα πράξουμε
 - να επιλέξουμε συνειδητά αυτή την πράξη *επειδή* την θεωρούμε ηθική
 - η πράξη αυτή να είναι σε αντιστοιχία με τον *χαρακτήρα* μας

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Αριστοτελική θεωρία αρετών

- “Γινόμαστε ηθικοί κάνοντας ηθικές πράξεις”
- Πώς είναι δυνατόν να κάνουμε ηθικές πράξεις, αν δεν είμαστε (ήδη) ηθικοί;
- ποιο κριτήριο ηθικότητας υπονοείται εδώ;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

(Νεο-) Αριστοτελική θεωρία αρετών

- Η ηθική της κοινότητας
 - συνήθεια και δεύτερη φύση
 - συμπεριφορισμός (Skinner κ.α.)
 - κοινοτιστές (A. MacIntyre, C. Taylor κ.α.)
 - προβλήματα;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

(Νεο-) Αριστοτελική θεωρία αρετών

- Η ηθική της κοινότητας
 - Κι αν η κοινότητα είναι ανήθικη;
 - Η ηθική της κοινότητας και η πολυπολιτισμικές κοινωνίες;
 - Ανεκτικότητα και μη ανεκτικές κοινότητες

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Η θεωρία της φροντίδας της Ν. Νόντινγκς

- *ηθική θεωρία & θεωρία εκπαίδευσης:*
 - η εκπαιδευτική σχέση είναι μια ηθική σχέση
 - ο φροντιστής (εκπαιδευτικός) και οι φροντιζόμενοι (παιδιά)
 - πρότυπο φροντίδας & ηθικής ο μητρικός ρόλος

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Η θεωρία της φροντίδας της N. Νόντινγκς

Για να επιτύχει μια σχέση φροντίδας:

- ο φροντιστής να αναλογιστεί αυτόν που φροντίζει ώστε να κατανοήσει καλύτερα αυτόν και τη θέση του
- η συμπεριφορά του φροντιστή να ρυθμίζεται από τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα αυτού τον οποίο φροντίζει
- ο φροντιζόμενος θα πρέπει να *αναγνωρίσει* ότι ο φροντιστής τον φροντίζει

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Η θεωρία της φροντίδας της N. Νόντινγκς

Διάκριση μεταξύ φυσικής φροντίδας και ηθικής φροντίδας (θέλω και πρέπει)

Η ηθική φροντίδα προκύπτει από την πεποίθηση ότι η φροντίδα είναι ο καταλληλότερος τρόπος να συνδεόμαστε με τους συνανθρώπους μας

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Η θεωρία της φροντίδας της Ν. Νόντινγκς

- *έκπτωση των ηθικών αρχών:*
 - όταν υποχρεούμαστε, έμμεσα ή άμεσα, να πράξουμε με τέτοιο τρόπο, ώστε να καταπνίξουμε την εσωτερική μας φωνή για φροντίδα: κίνδυνος για αλλαγή του προτύπου ηθικής
- *κακό (evil):*
 - όταν δεν φροντίζουμε τους συνανθρώπους μας
 - όταν εμποδίζουμε τους άλλους να φροντίσουν τους συνανθρώπους μας

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Η θεωρία της φροντίδας της Ν. Νόντινγκς

- Αρχή της ηθικής & της εκπαίδευσης η *συμπόνια (sympathy)*
- Βασικό πρότυπο ηθικής (ή φροντίδας) ο μητρικός ρόλος:
 - η ηθική της σχέσης όχι της αποστασιοποίησης
 - κριτική στις αποστασιοποιημένες (“αντρικές”) θεωρίες ηθικής

P. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Η θεωρία της φροντίδας της N. Νόντινγκς

Βασική μονάδα εκπαίδευσης: *το σπίτι (όχι το σχολείο)*

- Όλα τα παιδιά θα πρέπει να έχουν ένα σπίτι (home) που να τα αγαπάει
- Το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει και μαθήματα για την κατ' οίκον εκπαίδευση και τους κηδεμόνες

Ηθική διαπαιδαγώγηση

Η θεωρία της φροντίδας της N. Νόντινγκς

- *προβλήματα;*
- η μεροληψία που δείχνει κανείς σε αυτόν που φροντίζει δεν μπορεί να αποτελέσει πρότυπο ηθικής
- αναπαράγει τον παραδοσιακό ρόλο της γυναίκας που φροντίζει για όλους χωρίς να περιμένει ή να παίρνει τίποτα σε αντάλλαγμα
- χρησιμοποιεί άνισες σχέσεις (παιδιού- παιδαγωγού ή μητέρας), οι οποίες ως τέτοιες δεν μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο ηθικής

Ηθική διαπαιδαγώγηση

- πώς θα μιλήσουμε για ηθική διαπαιδαγώγηση αν δεν συμφωνούμε τι είναι ηθικό;
- πώς μπορούμε να διδάξουμε την ηθική;
- δικαιούμαστε να διδάξουμε την ηθική [μας];

• Τι θα απαντούσε ο Αριστοτέλης, οι κοινοτιστές, η Νόντιγκς, ο Ρουσσώ, ο Πλάτωνας, ο Καντ, ο Λοκ, ο Γιουντς;

Ηθική & αυτονομία

- ελευθερία να επιδιώξουμε όποια ζωή θέλουμε
- ανεκτικότητα
- κοινωνία

• Κατά πόσο μπορεί να συνδυαστεί το αίτημα για αυτονομία με το αίτημα για ηθική διαπαιδαγώγηση; Τι θα απαντούσε ο Αριστοτέλης, οι κοινοτιστές, η Νόντιγκς, ο Ρουσσώ, ο Πλάτωνας, ο Καντ, ο Λοκ, ο Γιουντς;

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Πηγές & βιβλιογραφικές προτάσεις

Ελληνόγλωσσες

Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*.

Γασπαράτου, Ρ. (2014). *Φιλοσοφία της Παιδείας*. Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων. ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Ξενόγλωσσες

Keeney, P. (2012). *Liberalism, Communitarianism and Education: Reclaiming Liberal Education*, Ashgate Publishing

Marples R. (ed.) (2003). *Οι σκοποί της εκπαίδευσης*. Μεταίχμιο.

Noddings, N. (1995). *The philosophy of Education*. Westview Press.

 Noddings, N. (2003). *Caring: A Feminine Approach to Ethics and Moral Education*. University of California Press.

Ρ. Γασπαράτου

Φιλοσοφία της παιδείας

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

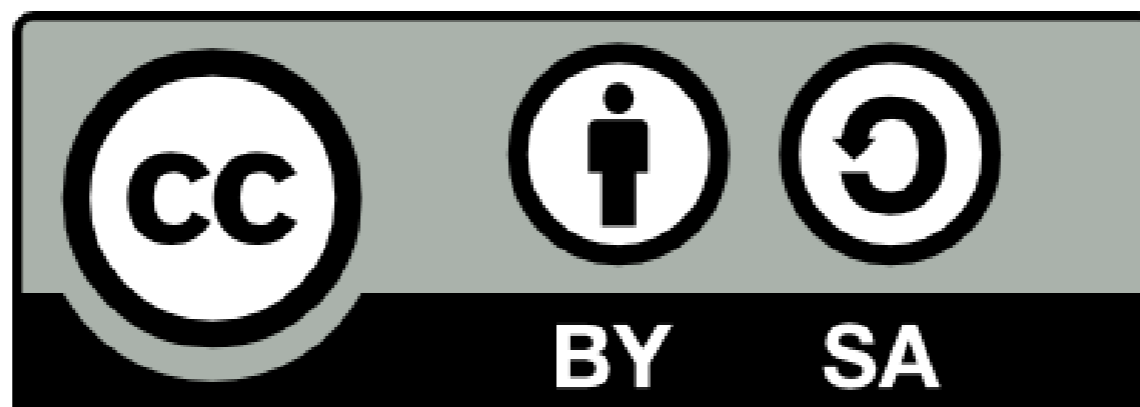
- Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Ρένια Γασπαράτου, «Φιλοσοφία της Παιδείας». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1471/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση.

Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Σύμφωνα με αυτήν την άδεια ο δικαιούχος σας δίνει το δικαίωμα να:

Μοιραστείτε — αντιγράψετε και αναδιανέμετε το υλικό

Προσαρμόστε — αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο υλικό για κάθε σκοπό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

Αναφορά Δημιουργού — Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό , με σύνδεσμο της άδειας

Παρόμοια Διανομή — Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια όπως και το πρωτότυπο